

REMISSYTTRANDE

2024-02-21

Dnr 0813/23

Er referens: Karin Svanberg

Socialdepartementet

Remissyttrande över promemorian Ett förtydligt brottsförebyggande ansvar för socialnämnden (S2023/03181)

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått promemorian Ett förtydligt brottsförebyggande ansvar för socialnämnden på remiss och framför följande.

Allmänt

Promemorian beskriver väl vikten av att arbeta med kunskapsbaserade, brottsförebyggande metoder. Promemorian beskriver också, på ett sätt som stämmer med Brås erfarenheter, att socialtjänsten arbetar med metoder som inte alltid är ändamålsenliga i ett brottsförebyggande syfte och i förhållandevis liten utsträckning arbetar med metoder som bevisat har positiva effekter. Brå uppfattar att syftet med den föreslagna regleringen är att socialnämnderna i högre utsträckning ska arbeta riktat brottsförebyggande och med metoder som visat sig ha positiva effekter.

Brå ställer sig bakom förslaget som kompletterar befintlig reglering av förebyggande arbete med ett tydligt brottsförebyggande ansvar för kommunernas socialnämnder.

Kunskapsstöd och reglering är inte tillräckligt

Det kan, enligt Brå, finnas flera skäl till varför socialtjänsten i låg utsträckning använder effektiva brottsförebyggande metoder. Det kan bero på att det saknas kunskap och kompetens, brist på uppföljning och utvärdering av verksamheter och insatser, eller på bristande resurser.

Brå arbetar tillsammans med andra myndigheter för att utveckla kunskap och kompetens på det område som promemorian redovisar och ser i det arbetet en positiv, om än långsam, utveckling mot ett mer kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete. I promemorian framhålls också vikten av att bistå och stödja socialtjänsten i arbetet med olika insatser, vilket Brå instämmer i är ett fortsatt behov. Med den föreslagna regleringen kan behovet av olika former av stöd dessutom öka för varje enskild kommun men också för att tillse god implementering och likvärdighet över hela landet. Ett sådant stöd skulle till exempel kunna ges i form av nationell samordning av utbildning i vissa insatser eller metoder, rekrytering och viss finansiering av familjehem eller skapande av lokala utvecklingshubbar kring insatser med uppdrag att hjälpa andra kommuner.

Utredaren menar att lagförslaget och nya arbetssätt endast skulle medföra en marginell inverkan på kommunernas ekonomi. Det handlar dock inte bara om ett skifte i arbetssätt, utan en utökning av socialnämndernas förebyggande ansvarsområde, som idag inte med

självklarhet, eller överallt, fokuserar på att minska brottslighet. Denna utökning medför merkostnader.

Baserat på Brås inblick i kommunala brottsförebyggande verksamheter är också vår bedömning att en huvudsaklig orsak till att fler beprövade insatser inte används, när en brottsförebyggande verksamhet bedrivs, är resursbrist. Såväl utbildningsinsatser, som personella resurser och licenser för metoder är exempel på ökade kostnader när nya och fler metoder ska införas i en kommun.

Brå menar därför att enbart kunskapsstöd och reglering inte kommer att råda bot på förhållandet att kommunernas socialnämnder i liten utsträckning arbetar med effektiva brottsförebyggande metoder. Någon form av resurstillskott eller avlastning för att kunna svara mot regleringen är sannolikt nödvändig. Kostnaderna bör sättas i relation till de kostnader som förväntas genereras inom rättsväsendet med anledning av den höga reformtakten gällande påföljder, särskilt inom kriminalvården. Det är där den ekonomiska vinsten av ett mer effektivt brottsförebyggande arbete inom socialtjänsten kommer att hämtas hem.

Uppföljning och utvärdering behövs

En annan brist i det lokala arbetet som Brå ser är att de insatser som används sällan följs upp, varken på individnivå eller mer övergripande. Det kan alltså vara så att man inte känner till om de insatser som används är verkningsfulla eller ej. Om socialtjänsten i högre utsträckning följde upp sina brottsförebyggande insatser skulle arbetet succesivt utvecklas till att bli mer effektivt, vilket också beskrivs i promemorian. Det kräver också resurser. Även nationellt finns behov av bättre uppföljning och utvärdering av socialnämndernas brottsförebyggande verksamheter, och blir den föreslagna regleringen verklighet skulle även den behöva utvärderas.

Tydligare ansvar för fler aktörer?

I förslaget tydliggörs att andra huvudmän inte ska fråntas sitt brottsförebyggande ansvar med anledning av förslaget. För att förslaget ska nå full potential och bidra till ett kunskapsbaserat brottsförebyggande i så vitt skilda delar som avhopparverksamhet, våld i nära relation och välfärdsbrottslighet kan det till och med, enligt Brå, vara befogat att ytterligare aktörer ges ett förtydligt brottsförebyggande ansvar, generellt eller i vissa delar. Det gäller till exempel hälso- och sjukvården, där framförallt psykiatrin skulle kunna ta en mer aktiv roll i samverkan runt individer på väg in i, eller som vill lämna, kriminalitet.

Sammanfattning

Brå menar sammanfattningsvis att denna reglering har stor potential att bidra till det mycket viktiga arbetet att på ett effektivt sätt förebygga brottslighet och att unga rekryteras till kriminella nätverk. Brå hade dock velat se förslag om finansiering till kommunerna för utökningen i ansvar, och ytterligare stöd för att den nya regleringen ska få full kraft. Brå skulle också vilja se hur regleringen i sig ska utvärderas och understryker vikten av att förtydliga det brottsförebyggande ansvaret även för andra aktörer som socialnämnderna behöver i sitt brottsförebyggande arbete.

Detta yttrande avges av generaldirektör Mattias Larsson efter föredragning av Karin Svanberg. I beredningen har deltagit utredarna Christina Söderberg och Maria von Bredow.

Mattias Larsson

Karin Svanberg